

Tem sledi Kristus v predpeklju ter obsežen, a prav tako fragmentarno ohranjen Pohod in poklon svetih Treh kraljev, ki je naslikan na severni steni, preko starejše, že omenjene poslikave iste teme.

Niše v spodnjem delu zapolnjujejo podobe svetnikov in svetnic, vendar so zaradi vlage nekatere na novo ometane in poslikave fragmentarne: desno od apsidalnega loka je v niši patron kapele, sv. Nikolaj, s knjigo v levici in dvignjeno desnico ter dvema diakonoma ob njem. V sosednji sta sv. Doroteja s košarico cvetja in sv. Marjeta z zmajem. V niši desno od vhoda je naslikan sveti opat (sv. Ludovik Toležanski). Zraven njega je svetnica s krono, ki s križem premaguje pošast, verjetno sv. Helena. Poleg nje je dolgolasa sv. Magdalena. V sedmi niši je naslikana Pieta, Marija z mrtvim sinom v naročju. V predzadnji niši so sledi uničenega prizora Marijinega kronanja, zadnja, deseta niša je bila med prenovno popolnoma rekonstruirana.

Izvirno je bil poslikan tudi oltarni prostor, apsida, ki pa je bila v 19. stoletju porušena in je danes, kot rekonstrukcija izvirne, le pobeljena.

Prestol milosti in pasijonski cikel – Vhod v Jeruzalem, Zadnja večerja, Oljska gora, Podkupovanje in Judežev poljub, okrog 1400

Freske so bile podvržene konservatorski obnovi med 1978 in 1980.

Do leta 1864 se je v oltarnem delu oz. apsihi nahajal poslikan poznogotski krilni oltar s podobami sv. Nikolaja in treh madžarskih kraljevskih svetnikov: sv. Štefana, sv. Emerika in sv. Ladislava na delavniški strani ter prizori Oznanjenja, Kristusovega rojstva, Poklona modrih in Marijine smrti na praznični strani. Danes ga hrani Madžarska narodna galerija v Budimpešti.

Zunanjščina rotunde

TIC Moravske Toplice, Kranjčeva 3, SI-9226 Moravske Toplice, T: +386(0)2 538 15 20, E: info@moravske-toplice.com, I: www.moravske-toplice.com

Založnik TIC Moravske Toplice • avtorica Tamara Andrejek, Pomurski muzej Murska Sobota • fotografije Tomislav Vrečič • fotografija na naslovnici Jošt Gantar • oblikovanje Sandi Červek • grafična priprava in tisk Atelje za črko in sliko • naklada 10.000 izvodov • september 2015.

Sv. Ludovik Toležanski, okrog 1400

Cerkev sv. Nikolaja v Selu

Najstarejši arhitekturni spomenik v občini Moravske Toplice je rotunda iz srede 13. stoletja, posvečena sv. Miklavžu oz. Nikolaju. Kraj Selo se v pisnih virih pojavi šele v 14. stoletju (1340 ime *Lak/Selo* in 1365 *seu valle Lak Sancti Nocola* / v dolini sv. Nikolaja), glede na stavbne značilnosti pa je razvidno, da je cerkva starejša. Okoliščine njenega nastanka še danes niso povsem jasne, izročilo omenja povezavo z vitezi templjarji. Vse do leta 1698 namreč ni ohranjenih pisnih virov, takrat, ko je že skoraj sto let služila kot protestantska cerkev, pa so bili med vizitacijo zapisani opis in podatki o njej.

Iz opeke grajena cerkva je morda ostanek večje srednjeveške stavbne celote. Polkrožno zaključena apsida, okenske odprtine, portal, členitev zunanje stene in oblikovanje notranjščine sledijo slogu romanike, ki je, zahvaljujoč konservatorski prenovi leta 1956, ponovno prepoznaven. Tekom let njenega obstoja so namreč

Romansko okence in lizene, sreda 13. stoletja

cerkvice spreminjali, najbolj pred sredino 19. stoletja, ko so posegli v izvorno celoto in jo predrugačili.

Danes se rotunda predstavlja kot stavba okroglega tlorisa, ki stoji na zidcu iz vulkanske kamenine, pokrita s skodlasto streho z lesenim zvonikom. S svojo podobo in načinom gradnje je edinstvena v Sloveniji, vzorec zanjo pa najdemo v širšem zahodnem Podonavju. Izpod tanke plasti beleža proseva vzorec opečnih gradnikov, najvidnejši dekorativni element pa so lizene, izstopajoči vertikalni pasovi, ki enakomerno členijo zunanjščino. Razpete so med talnim zidcem in podstrešnim vencem dveh z zobčastim rezom okrašenih vzporednih pasov s po tremi ali štirimi polkrožno posnetimi majhnimi konzolami. Tri polkrožno zaključena ozka okna so vrezana v južno steno, kjer se pod skodlastim nadstreškom nahaja vhod v rotundo.

Pohod in poklon Treh modrih, detajl, 1. polovica 14. stoletja

Notranjost je okrogla, pokrita s kupolo, spodnji del valjastih sten členijo polkrožne stenske niše, ki so služile za sedeže. Oltarni del v polkrožni apsidi je obokan s polkupo in osvetljen s svetlobo, ki pronica skozi okno. Tla so bila prvotno iz zbite zemlje.

Notranjost je poslikana s freskami. Prva plast poslikav, naslikana v zgodnjegotskem linearnem slogu na severni steni, se najjasneje kaže v fragmentarno ohranjenem Pohodu in poklonu svetih Treh kraljev in je verjetno nastala v 1. tretjini 14. stoletja. Okrog leta 1400 so nastali obsežni, teološko domišljeni prizori na stenah in v kupoli. Gotska poslikava je bila prvotno zasnovana v treh pasovih, četrti pas je obsegal poslikavo niš. Glede na likovne značilnosti se mlajši cikel pripisuje t. i. »vojvodski delavnic«.

V kupoli je v smeri zahod – vzhod razpotegnjen oval, v katerem so naslikani Kristus-Vladar, stoječ na mavrici, in

Sv. Nikolaj z diakonoma, okrog 1400

Prestol milosti (Bog Oče s Križanim v rokah) s Soncem ter Luno. Ob ovalu sta na vsaki strani po dva simbola evangelistov.

Na stenah je ohranjenih devet prizorov Kristusovega pasijona. Nad portalom in oknom nad njim je naslikan Kristusov slavnostni vhod v Jeruzalem. V smeri urinega kazalca sledijo: Zadnja večerja in Kristusova molitev na Oljski gori (naslikana nasproti oltarnega prostora v apsidi), Podkupovanje Judeža in Judežev poljub, ki se nahaja točno nasproti portala. Sledijo Kristus pred Pilatom, Bičanje in Kronanje s trnjem (prizora sta precej uničena), levo od vrat pa je prizor Kristus nosi križ. Zadnji trije prizori Pasijona se nahajajo že v drugem pasu poslikav na južni steni in so zelo poškodovani zaradi baročnih prezidav: Snemanje s križa (na sredini pod prizorom Vhoda v Jeruzalem) in na njegovi levi Križanje ter Vstajenje na desni (vsi fragmentarno ohranjeni).

Križanje, detajl, okrog 1400

